

En la mort de Ricard Salvat

Diari de Balears, 29 de març de 2009

Joan F. López Casasnovas

La mort del director teatral i escriptor Ricard Salvat dimarts passat, 24 de març, a Barcelona ha tenyit de dol la celebració del Dia Mundial del Teatre.

S'ha escrit que ha estat un home «essencial» del teatre català, que va ser el «primer a fer teatre interessant» després de la Guerra Civil. Aquests dies han sortit força articles valorant la seva obra. Les línies següents volen ser una evocació personal del mestre.

Vaig assistir durant un curs universitari (1971-72) a les seves classes magistrals de Literatura Catalana Contemporània. Tot i tenir la majoria de les classes de Filologia a l'edifici vell de la Plaça Universitat, els fosquests no em feia vessa pujar fins a Pedralbes per seguir aquelles sessions, que ho eren tot manco rutinàries. Tan prest en Salvat ens explicava la dramaturgia de l'autor que havia descobert al Berliner o a qualsevol altra teatre de capital europea com ens parlava apassionadament d'un outsider de la narrativa catalana com Sebastià Juan Arbó, el novel·lista de Terres de l'Ebre. Molts admiràvem el

professor Salvat en clau espriuana: pels muntatges de *Primera història d'Esther* (1963) i *Ronda de mort a Sinera* (1965), textos de Salvador Espriu, que Salvat va dirigir i que van fer història dins el teatre català contemporani. També havia llegit llavors la seva novel·la *Nord enllà*. Aquest tortosí universal s'havia format, com a intel·lectual i dramaturg, a Alemanya. La influència de la dramaturgia europea fou palesa a l'Escola d'Art Dramàtic Adrià Gual, que Salvat va fundar al costat de Maria-Aurèlia Capmany. Enmig de la misèria cultural de l'Espanya dels anys 60, Salvat va fer descobrir a tota una generació autors importants (Brecht, Sartre, Piscator, Pirandello, Handke...) que no es veien representats als teatres espanyols per mor de la censura franquista. A més, Salvat no es va limitar a importar els que serien grans clàssics europeus del teatre, sinó que va apostar per la tradició pròpia duent a escena Rusiñol, Guimerà, Gual, Espriu, Brossa, Ruyra, Benguerel, Rodoreda, Oliver, Villalonga, Capmany, Robrenyo, etc. («A l'ombra de Robre-

nyo» anomenà l'espai on escrivia a cada número de la revista ARTEZ, on durant els darrers anys l'he llegit amb assiduitat).

Devia ser el primer dia de classe, en llegir la llista dels matriculats a la seva assignatura, va descobrir el cognom Lerroux. S'hi identificà una al·lota a qui Salvat va envelar com va ser nefasta per a Catalunya la política de don Alejandro. Aquella universitària era descendent d'aquell polític; record que vaig patir per ella. Vaig pensar que era injust: quina culpa tenia aquella senyoreta dels tripijocs del seu ascendent? I és que la personalitat d'en Salvat impressionava, i molt, aquella jovenalla entre la qual m'asseïa. Açò d'asseure és un dir perquè, si arribàvem hora per hora, l'aula era plena i havíem de posar el cul en terra, cosa prou incòmoda per prendre apunts. Encara els dec conservar, aquells apunts dispersos, però sempre suggeridors...

— Però, vostè, no ha llegit —sempre ens tractava de vostè, jo tenia 19 anyets—

la *Història social de la literatura i l'art*, de l'Arnold Hauser? Doncs, i què espera per fer-ho». Vaig córrer a fer-me amb els tres volums de Guadarrama. Era un professor que imposava, però motivava en la mateixa mesura. No he oblidat mai aquella sessió en què va convidar el poeta Josep Palau i Fabre a parlar-nos de Picasso, el seu gran tema, i recitar-nos fragments del seu llibre més emblemàtic, *Poemes de l'alquimista*.

És possible que Ricard Salvat, que considerava la qualitat d'un muntatge teatral segons la força transformadora que aquest exercia damunt els espectadors, hagués subscrit, si més no, els mots finals d'Augusto Boal al manifest d'enguany per al Dia Mundial del Teatre: «Actors som tots nosaltres, el ciutadà no és aquell que viu en societat: és aquell que la transforma!» Certament, ha mort un home per a qui el teatre no podia ser tan sols un esdeveniment, era una forma de vida!